

Γιώργος Νταλάρας: Είμαι περήφανος για όσα έκανα με τα καλά και τα λάθη

Φωτεινή Λαμπρίδη

Μόλις επέστρεψε από την Ευρωπαϊκή του περιοδεία και η αυθόρμητη ερώτησή μας ήταν αν φοβάται να ταξιδεύει στην Ευρώπη μετά τα τρομοκρατικά χτυπήματα. Ο Γιώργος Νταλάρας δεν θέλει να υποκύψει στον φόβο, παρατηρεί όμως μέσα από τα ταξίδια του αυτά, τις αλλαγές στο τοπίο και εκφράζει βαθιά απογοήτευση για την Ευρώπη που απέχει πολύ από τον Διαφωτισμό που ευαγγελίστηκε.

Στις 7 Σεπτεμβρίου, ετοιμάζεται να ανέβει στη σκηνή του Θεάτρου Πέτρας για μια συναυλία αφιερωμένη στον Μάνο Λοΐζο με αφορμή τα 80 χρόνια από τη γέννησή του. Στην κουβέντα μας εκφράζει πηγαία την ευγνωμοσύνη του για τον άνθρωπο που τον στήριξε στα πρώτα του βήματα και θυμάται την κόρη του Μυροίνη παιδί. Μια ζωή τραγούδια, στάδια, συγκροτήματα, που λέει και το τραγούδι, μεγάλα χειροκροτήματα αλλά και εντάσεις, μια ζωή έντονη, όχι εύκολη.

Τι κρατάει όμως ο Γιώργος Νταλάρας από τον απολογισμό του ως εδώ; «Και τα ωραία και τα λάθη» απαντάει αφοπλιστικά, μιλώντας στο Tvxs.gr. «Αυτά θα διηγούμαι στα εγγόνια μου». Στα άμεσα σχέδιά του μια ακόμα συναυλία στις 27 Σεπτεμβρίου στο Ηρώδειο, για τους σκοπούς του Μαζί για το Παιδί παρέα με τον Λαυρέντη Μαχαιρίτσα, μια μουσική διαδρομή από τη «Σκόνη» έως τον «Παλιό Στραιώτη» αλλά και συναυλίες στην Αυστραλία με τις φιλαρμονικές ορχήστρες Σίδνεϊ και Μελβούρνης. Μέχρι τότε απολαμβάνει τη μεγάλη του αγάπη, τη θάλασσα στη Σύρο με τους δικούς του ανθρώπους κοντά.

Πρόσφατα επιστρέψατε από την Ευρωπαϊκή σας περιοδεία και σύντομα θα ξαναφύγετε για δεύτερο κύκλο συναυλιών. Τραγουδάτε χρόνια στο εξωτερικό. Πως είναι σήμερα η εμπειρία;

Καλύτερεύουν τα πράγματα. Μετά από τόσα χρόνια πιστεύω ότι ο τρόπος για να μεταφέρεις μια εθνική μουσική σε κοινό που δεν μιλάει τη γλώσσα σου, είναι η σταθερότητα, η συνέχεια, η καλών προδιαγραφών παραγωγή, οι καλοί μουσικοί και οι καλοί παραγωγοί ή διεθνή φεστιβάλ που οργανώνουν τέτοιες περιοδείες. Αυτή είναι και η ουσία. Όλα αυτά τα χρόνια είχα την πεποίθηση ότι το κοινό κερδίζεται όχι με εύκολες και ευκαιριακές λύσεις. Δεν κάνουμε ένα είδος μουσικής που είναι μεγάλα εμπορικά διεθνή σουξέ.

Απευθύνεσαι σ' ένα κοινό που ψάχνει να σε βρει. Επομένως η ουσία είναι να έχεις μια διαφορετική θεματολογία σε κάθε περιοδεία, γιατί στις δικές μας μουσικές το κοινό έρχεται ν' ακούσει κάτι διαφορετικό. Από μικρός, ως μουσικός κυρίως, εκτιμούσα αυτό που έκαναν καλλιτέχνες όπως η Amalia (Rodrigues), ο Paco de Lucia, ή η Dulce Pontes αργότερα, άνθρωποι με τους οποίους είχα την τύχη να συνεργαστώ. Αυτό ήταν το πρότυπό μου. Δεν επεδίωξα να γίνω διάσημος στο εξωτερικό, αλλά ν' αποκτήσω ένα κοινό που του αρέσει η μουσική μας, διαλέγοντας κάθε φορά ο ίδιος το θέμα και τις εννοήσεις. Αυτό το μοντέλο λειτούργησε και είμαι αρκετά ευχαριστημένος.

Μέσα από τις συναυλίες αυτές αφουγκράζεστε με κάποιο τρόπο τις αλλαγές στην Ευρώπη; Πως βλέπετε το τοπίο σε μια εποχή ισχυρών δονήσεων στην ΕΕ;

Βεβαίως το αντιλαμβάνομαι αυτό με αφορμή αυτές τις συναυλίες και σας ευχαριστώ που το επισημαίνετε. Ο κόσμος, το κοινό, αλλά και οι συνάδελφοί σας δημοσιογράφοι που με συναντούν, βιώνουν με πολύ αγωνία και ανησυχία αυτή την εξέλιξη του νεοφιλελευθερισμού, των μεγάλων ανισοτήτων, των διαφορετικών ταχυτήτων και της μεγάλης κοινωνικής και πολιτικής πόλωσης. Θα πρέπει να είναι κανείς πολύ στενόμυαλος και συντηρητικός, για να μην αποδεχτεί ότι η Ευρώπη υπολείπεται πολύ του μοντέλου του διαφωτισμού το οποίο ονειρεύτηκε. Τρέχει ιδρωμένη πίσω από τα γεγονότα και τις καταστάσεις, όπως παραδείγματος

χάριν το προσφυγικό, για να προλάβει μοιραίες εξελίξεις. Στην ουσία προσπαθεί να βουλώσει τρύπες. Με στενομυαλιά, χωρίς γενναιοδωρία, χωρίς πολιτική βούληση και χωρίς όραμα. Ακούστε. χρήσιμες είναι και οι διαμαρτυρίες και οι συγκεντρώσεις και τα ψηφίσματα, χρειάζεται όμως θεσμική αλλαγή του τοπίου με νέους νόμους για να μην καταρρεύσει η Ευρώπη.

Σε μια Ευρώπη που δέχεται τρομοκρατικά χτυπήματα ταξιδεύετε άφοβα;

Ναι, αλίμονο αν υποκύψουμε στο φόβο. Έπειτα αυτό είναι και απότοκο καταστάσεων που περιγράψαμε πιο πάνω. Είναι τραγικό, αποτρόπαιο και δυστυχώς σε μια τέτοια εποχή, αναμενόμενο. Είμαι αισιόδοξος όμως ότι αυτές οι τυφλές ανθρωποθυσίες, σύντομα θα τελειώσουν.

Με αφορμή το προσφυγικό δηλώσατε πέρσι: «Όταν υψώνεις τείχη, δεν μπορείς μετά να σφυρίζεις αδιάφορα. Η πάταξη της τρομοκρατίας δεν μπορεί να είναι δικαιολογία για ξενοφοβικά σύνδρομα, ρατσισμό και μισαλλοδοξία». Βλέπουμε από τη μία την άκαμπτη στάση της Ευρώπης και από την άλλη ρατσιστικές διαδηλώσεις νεοναζι πρόσοφα στην Αμερική. Σας φοβίζει η κατάσταση αυτή;

Βεβαίως. Και εκεί είναι στην ουσία το πρόβλημα. Η Αμερική εξύψωσε τόσο το αντίπαλο δέος της τρομοκρατίας που δημιούργησε είδωλα και τα έστησε απέναντι ως μεγάλους εχθρούς. Αυτό σε μια εποχή χωρίς οράματα, χωρίς

πολιτικούς ταγούς, χωρίς ενημέρωση, χωρίς συμπαγές και μαζικό κοινωνικό κίνημα. Αυτό δημιουργεί επικίνδυνες παραφυάδες και ένα περιθώριο, που αντί να απομονώνεται και να χτυπιέται σε κάθε χτύπημα, επειδή ακριβώς δεν υπάρχει ψυχραιμία και γνώση, βγαίνει από την τρύπα του και "κάνει παιχνίδι". Δεν συνειδητοποιούν όμως, και αυτό αξίζει να το σκέφτονται και οι Ευρωπαίοι και ειδικά οι νέοι, ότι οι δυνάμεις αυτές είναι ανάλογες. Όσο αυξάνει ο ρατσισμός δε θεσμοθετούνται νόμοι για το προσφυγικό, όσο αυξάνει η ξενοφοβία θα αυξάνουν οι αντιθέσεις, η ένταση, η περιθωριοποίηση, τελικά η τρομοκρατία. Ναι, με φοβίζει και με ανησυχεί. Ιδιαίτερα όταν καλλιεργείται σε ένα περιβάλλον οικονομικής και πνευματικής ξηρασίας. Χρειάζεται ενάργεια. Να το επισημαίνετε κάθε μέρα σας παρακαλώ, ακόμα και με κίνδυνο να γίνετε γραφικοί.

Πως αισθάνεστε σήμερα όταν ερμηνεύετε τραγούδια της προσφυγιάς;

Συγκινούμαι πάντα, γιατί κατάγομαι από οικογένεια Μικρασιατών. Υπάρχουν πολύ ωραία τραγούδια από διαφορετικές χώρες, από τα λαδίνο, τα φλαμένκο και τα φάντο, μέχρι τα ρεμπέτικα, αλλά και σύγχρονα τραγούδια, που μιλάνε για προσφυγιά και ξενιτεμό και αδικία, που είναι σαν να γράφτηκαν σήμερα, που όσο και αν αισθάνομαι μатаιωμένος ως πολίτης του κόσμου, ακριβώς επειδή είναι τόσο επίκαιρα, δεν παύει να είναι βάλσαμο και παρηγοριά όταν τα τραγουδάς και όταν τα ακούς ή τα διαβάζεις. Τι να κάνουμε; "Τι να γυρίσει ο ήλιος θέλει δουλειά πολύ".

Έμαθα πως προετοιμάζεστε για συναυλία με τις συμφωνικές ορχήστρες Σίδνεϊ και Μελβούρνης. Πως προέκυψε;

Είναι ένα άλλο στοίχημα που είχα βάλει εδώ και πολλά χρόνια και πέτυχε αρκετά. Πριν από 20 ή και παραπάνω χρόνια, σε συνεργασία με τον στενό μου συνεργάτη, μουσικό και φίλο, Κώστα Γανωσέλη, αποφάσισα να μεταφέρω ορισμένα από τα ελληνικά τραγούδια, μπαλάντες της Μεσογείου, σε συμφωνική μορφή. Δουλέψαμε πολύ και ο Κώστας έκανε μια υπέροχη δουλειά. Ξεκινήσαμε πρώτα με την περίφημη Συμφωνική του Ισραήλ, από όπου και γράφτηκε και ο δίσκος με τα τραγούδια με συμφωνική, και από τότε παίξαμε με μεγάλη επιτυχία πραγματικά σ' όλο σχεδόν τον κόσμο, με σπουδαίες ορχήστρες και μεγάλους μαέστρους. Και τώρα στην Αυστραλία, ακούγοντας αυτό το υλικό, μας πρότειναν να παί-